

Gazetka z okazji 102 rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę

Lena Gradzik
kl.7d

102. Rocznicą odzyskania niepodległości

1918

Józef Piłsudski

(1867-1935)

Polski polityk, wojskowy i przywódca państwa. Od 11 listopada 1918 naczelny wódz Armii Polskiej, w latach 1918–1922 naczelnik państwa, pierwszy marszałek Polski (1920); przywódca obozu sanacji po przewrocie majowym (1926), dwukrotny premier Polski (1926–1928 i 1930). Wywarł decydujący wpływ na kształt polityki wewnętrznej i zagranicznej II RP.

Poświęcenie i trud Polaków

W listopadzie 1918 roku, po 123 latach nieobecności na mapach politycznych Europy Polska odzyskała niepodległość. Stało się to głównie dzięki wytrwałości i ofiarności aktywnej części polskiego społeczeństwa, które w okresie niewoli przekazywało nowym generacjom młodych Polaków przywiązanie do języka i kultury narodowej. W latach pierwszej wojny światowej (1914-1918) wystąpiły sprzyjające okoliczności dla sprawy polskiej. Zaborcy Polski stanęli wówczas naprzeciwko siebie, łamiąc swą dotychczasową solidarność w kwestii polskiej.

Źlęca się nadzieja

Mimo trwającej ponad sto lat niewoli, krwawo stłumionych powstań narodowych, represji politycznych, zsyłek na Syberię, nasilającej się polityki rusyfikacji i germanizacji na przełomie XIX i XX wieku, Polacy nie porzucili marzeń o odzyskaniu niepodległości. Na różne sposoby polskie elity starały się zaszczerpić wśród chłopów i robotników polską świadomość narodową, rozwijając różnorodne formy samokształcenia i starając się bronić języka polskiego w szkolnictwie. Centrum polskiego życia narodowego stała się ciesząca się od lat 60. XIX w. szeroką autonomią polityczną Galicja. Tam schronienie znajdowali ścigani w zaborze rosyjskim aktywiści, działały swobodnie polskie partie polityczne, a w szkolnictwie, administracji i sądownictwie używano języka polskiego. Hucznie obchodzono tu polskie święta narodowe takie jak rocznice wybuchu powstań narodowych czy ustanowienia konstytucji 3 Maja.

Nadzieje Polaków na odzyskanie niepodległości od przełomu XIX i XX w. wzmacniały mnożące się spory pomiędzy zaborcami, czyli z jednej strony Rosją, a z drugiej Niemcami i Austro-Węgrami. Liczne kryzysy międzynarodowe (np. marokańskie, bałkańskie), jakie wówczas wybuchały, czyniły wizję wojny ogólnoeuropejskiej – a w związku z tym umiędzynarodowienie sprawy polskiej – coraz bardziej realną. Należało się do niej odpowiednio przygotować. W 1908 r. Józef Piłsudski ze współpracownikami założył we Lwowie Związek Walki Czynnej. Wkrótce zaczęły w Galicji powstawać organizacje paramilitarne (np. Strzelec, Związek Strzelecki), które za cel stawiały sobie wojskowe przeszkolenie polskiej młodzieży i przygotowanie jej do walki o niepodległość.

1916-1917r.

Długo oczekiwany przełom w sprawie polskiej nastąpił w listopadzie 1916 r. Wówczas to cesarze Niemiec i Austrii proklamowali odrodzenie państwa polskiego na ziemiach odebranych Rosji (tzw. Akt 5 Listopada). Stanowił on wyłom w zmowie milczenia w kwestii polskiej. Kilka miesięcy później w Rosji obalono carat. Nowe władze Rosji uznały prawo Polaków do samostanowienia.

Wkrótce zdecydowali się na to Francuzi i Brytyjczycy. Widząc, że państwa centralne nie są gotowe przyznać Polsce rzeczywistej niepodległości, Piłsudski zerwał z nimi i został internowany, a Legiony rozwiązane.

Wiosną 1917 r. wśród legionistów narastała frustracja i niepewność co do przyszłości. Legiony zostały wówczas przekazane pod niemieckie dowództwo i miały stanowić podstawę przyszłej armii polskiej. Legioniści obawiali się, że ich formacje mogą utracić polski charakter narodowy. Zmienił się także kontekst międzynarodowy sprawy polskiej. W Rosji obalono carat, a do wojny przeciw państwom centralnym przyłączyły się potężne Stany Zjednoczone. Piłsudskiemu zaczął wówczas ciążyć taktyczny sojusz z państwami centralnymi, jaki zawarł na początku wojny. W lipcu 1917 r. doszło do przesilenia. Za namową Piłsudskiego większość legionistów odmówiła złożenia nowej wersji przysięgi wojskowej, w której zobowiązać się mieli do utrzymania sojuszu z państwami centralnymi do końca toczącej się wojny. W rezultacie Legiony Polskie zostały rozwiązane. Legionistów – dawnych poddanych rosyjskich – uwięziono w obozach w Szczypiornie koło Kalisza, w Beniaminowie pod Zegrzem i w Łomży. Na rzecz internowanych polskie społeczeństwo organizowało zbiórki pieniężne i materiałowe, a zbiegom z obozów pomagano w ukrywaniu się przed władzami. Sam Piłsudski został internowany w więzieniu wojskowym w dawnej twierdzy w Magdeburgu.

Zakończenie i odzyskanie niepodległości

W lutym 1918 r. państwa centralne zawarły niekorzystny z polskiej perspektywy pokój brzeski z Ukrainą. Rozczarowani Polacy ostatecznie zerwali z państwami centralnymi i nadzieje na odbudowę Polski zaczęli powszechnie wiązać z ententą. Rozwiązano ostatnie oddziały polskie walczące u boku państw centralnych. W przemówieniu do kongresu w styczniu 1918 r. Woodrow Wilson ogłosił odbudowę niepodległej Polski z dostępem do morza za jeden z warunków zawarcia trwałego pokoju.

W zaborze pruskim aż do grudnia 1918 r. mocno trzymały się pruskie ośrodki władzy. Głównym ośrodkiem polskiego życia politycznego stała się Naczelna Rada Ludowa. Na zryw zbrojny przeciw zaborcy trzeba było tam poczekać jeszcze do grudnia. Nowe, republikańskie władze w Berlinie wciąż uważały za obowiązującą wschodnią granicę Niemiec z 1914 r. Natomiast w dniu 10 listopada do Warszawy przybył pociągiem z Berlina wypuszczony z więzienia kilka dni wcześniej Józef Piłsudski. Niemcy liczyli na to, że ze swym autorytetem zapanuje nad chaosem i zapewni spokojny przejazd wojsk niemieckich wracających z Rosji do domu. Następnego dnia Rada Regencyjna przekazała mu całość władzy cywilnej i wojskowej. Piłsudski przyjął tytuł Naczelnika Państwa. Podporządkował mu się także rząd lubelski. W warunkach trudnych do precyzyjnego oszacowania strat ludzkich i materiałowych z lat 1914-1918 rozpoczął się trudny i dramatyczny proces walki o granice i kształt ustrojowy odrodzonej Rzeczypospolitej.

ŹRÓDŁO: <https://niepodlegla.gov.pl/o-niepodleglej/polskie-drogi-ku-niepodleglosci-wersja-rozszerzona/>

